

Eugeen Hoekstra

**RUSSISCHE
ROULETTE
in de polder**

Wat voorafging

Het bericht dat Defensie een NAVO Defensiecentrum gaat bouwen in het Pettemerbos is als een bom ingeslagen bij de bevolking. De kranten staan er vol van. Lokale Omroep Noordkop Centraal besteedt een heel journaal aan dit onderwerp. Voor het centrum moeten bomen gekapt worden en dat is voor veel mensen onacceptabel. Vanavond staat een informatiebijeenkomst op het programma in het dorps huis in Petten. Er kan geen mens meer bij, zo druk is het. Overal staan militaire politie en defensiepersoneel in vol ornaat. Het oogt intimiderend. De minister van Defensie, Hans Gortzak, is speciaal naar Petten gekomen om uit te leggen dat het centrum er komt vanwege landsbelang. ‘Het gaat om uw veiligheid,’ zegt hij meer-dere malen. ‘De dreiging uit Rusland en China heeft er mee te maken. Deze landen bedreigen de veiligheid in het Westen en dat betekent dat wij niet achter kunnen blijven. Hoe vervelend u het ook vindt, dit centrum gaat er komen.’

Er klinkt boegeroep. ‘Waarom moet dat gebouw juist hier komen? Is het wel veilig wat er gebeurt in het gebouw?’ vraagt iemand. De minister benadrukt dat veiligheid voorop staat. Pettenaren zijn bekend met militaire aanwezigheid. Jarenlang zijn er schietoefeningen gehouden. ‘Nu doen we weer een beroep op u. U zult er geen spijt van krijgen, omdat veel mensen die hier komen werken, gebruik zullen maken van uw

voorzieningen en hier graag met een biertje en een hapje willen genieten. En natuurlijk ook van het strand.’ Even lijkt het geroezemoes te dimmen, maar al gauw komen er vragen over het bos en de bomen die plaats moeten maken. Een militair in het grijs gekleed stapt naar voren. ‘Ik kan u verzekeren dat er weinig bomen zullen sneuvelen. We bouwen verticaal. Het grootste gedeelte zit onder de grond.’

Niet iedereen is tevreden met dit antwoord. Sommigen zeggen zich hier niet veilig te voelen. ‘Ik voel mij hier niet meer op mijn gemak. Ik ga verhuizen,’ brult een man die op zijn stoel wil klimmen om zich beter zichtbaar te maken, maar de stoel kantelt en de man tuimelt op de grond. Een komisch gezicht

waar sommigen hard om moeten lachen. De aanwezigen vinden het welletjes en stappen op. Na een uurtje is de rust in het dorp weergekeerd.

Een paar maanden later start de bouw met het plaatsen van een hek in het bos en het ophangen van beveiligingscamera's. Na twaalf maanden van noeste arbeid en veel bouwverkeer, dat grote hinder opleverde voor de Pettenaren, is het NAVO Defensiecentrum voltooid en wordt het zonder ruchtbaarheid in gebruik genomen.

Schrik

Jan Veenstra, wethouder in Schagen, is gewoontegetrouw vroeg opgestaan. Hij wordt altijd wakker als de krant op de deurmat valt op het gevaar af dat hij, als er geen krant is, zich verslaapt. De krant komt op tijd. Hij stapt uit zijn bed, loopt de trap af, pakt de Schager Courant, draait hem om en leest de koppen op de voorpagina. Hij is nieuwsgierig of er iets in staat wat zijn portefeuille (ruimtelijke zaken, wonen, klimaatzaken) betreft en waarvan hij niet op de hoogte is.

Hij legt de krant even weg, zet de verwarming hoger, snelt naar de keuken, zet de koffiemachine aan en gaat naar boven, neemt een douche en poetst zijn tanden. Beneden gekomen, in trui en groene ribfluwelen broek, smeert hij vier boterhammen, twee voor hem en twee voor zijn vrouw, plus een plakje ontbijtkoek. Hij schenkt koffie voor zichzelf in, eet de twee boterhammen op en bladert nog even door de krant. Irene is intussen opgestaan en neemt een douche. Ze is lerares op een basisschool in de buurt en wil op tijd aanwezig zijn. Ze komt naar beneden en werkt de boterhammen naar binnen. Jan kust op haar wang en vliegt het huis uit. Irene roept hem na dat het fris is en dat hij handschoenen aan moet doen, maar hij hoort het niet.

Irene had hem gisteravond gezegd dat ze graag naar een appartement wil verhuizen. 'Ik wil wat kleiner wonen.' Jan keek stomverbaasd.

'Wat is er mis met dit huis? En de omgeving? Veel groen. We hebben een weids uitzicht over de polder. We hebben aardige burens. Waarom zouden we moeten verhuizen?'

Irene stelde Jan op zijn gemak.

'Hoef niet meteen. Maar de tuin is mij te groot en met mijn reuma lukt het allemaal niet meer.'

Hij heeft voorgesteld een tuinman in te huren, maar daar voelt ze niets voor. Geen vreemde snoeshanen op mijn erf, zegt ze dan.

'Laten we er maar een keer over praten, maar we moeten geen beslissing nemen waar we later spijt van krijgen.'

Jan trekt zijn fiets uit de schuur en rijdt de Mezenhof uit, dan rechtsaf de Gruttolaan op en aan het einde daarvan linksaf richting de Menisweg. Aan zijn rechterhand bij zwembad De Wiel staat een bestelbusje geparkeerd. Dat is niet ongebruikelijk. Maar bij het passeren ziet hij in een flits de schuifdeur openschieten, hij wordt van zijn fiets getrokken en in het busje gewerkt. Instinctief probeert hij zich wanhopig los te worstelen, zonder resultaat, want het volgende moment landt hij op de vloer van de bestelwagen, waarna hij wordt geboeid en een prop katoen in zijn mond krijgt. Zo wordt zijn hulpgeschreeuw effectief gesmoord. Tijd om na te denken heeft de ongelukkige wethouder niet, want een injectienaald boort zich in zijn bovenbeen en zo verliest Jan Veenstra na een paar seconden het bewustzijn.

Zeilen

Hoe anders was het vier dagen geleden. Toen was hij met zijn collega-wethouder Tim Ros aan het zeilen op het wad, onwetend van wat hem te wachten zou staan. Op het water zou het een dag worden met veel plezier, maar achteraf gezien is het een dag met een verrassend en onaangenaam staartje. Wat is er gebeurd die dag?

Tim Ros en zijn collega Jan Veenstra huren regelmatig een zeilboot en hebben plezier op het water. Maar nu hebben ze samen een mooie zeilboot gekocht in Friesland. De boot ligt in Harlingen en er is nog niet mee gevaren. Dit moet maar eens gebeuren en dus besluiten beide mannen de boot in te wijden. Ze zijn bij het ochtendgloren vertrokken. De autorit over de Afsluitdijk naar Harlingen verloopt voorspoedig. Er is weinig verkeer. Aangekomen bij de haven besluiten beide mannen eerst een bakkie te doen in het restaurant 't Havenmantsje in de Vissershaven, waar ook de veerdiensten zijn naar Vlieland en Terschelling. Er is geen volk. Ze schuiven aan bij een van de vele lege tafels waar de koffiekaart ligt. Het pand met serre en terras oogt robuust en biedt vanuit de zaal een prachtig uitzicht op de haven. De ober komt hun kant op en vraagt wat ze willen bestellen. Twee koffie wordt het, met een plak Friese koek.

Ze zijn blij met het rustige weer en met de matige bries die ze nodig hebben om te zeilen. 'Laten we afrekenen. De boot wacht. Of niet soms?' lacht Ros. Hij rekent af en samen lopen ze het restaurant uit naar de plaats waar de zeilboot ligt. Veenstra draagt een tas met proviand. In de boot is geen eten en drinken. De Heraut, zo heet het schip, ligt er mooi bij en de inspectie die volgt, zorgt voor tevreden geluiden. Van binnen en van buiten ziet de twaalf meter lange boot er perfect uit, vinden ze. Meer een zeiljacht dan een zeilboót.

Veenstra zet de tas met proviand in het keukentje. Na wat handelingen start Ros de motor en vaart de boot de haven uit richting de Waddenzee. Het lage zonlicht maakt van de zee een deïndend schouwspel van donker en licht. Wanneer ze op zee zijn begint Ros de zeilen te hijsen. Niet veel later neemt de wind

het over van de motor.

Het is vloed en dan zit er veel water onder de kiel. Geen zorgen dus om op een zandbank te varen. Veenstra komt met koek, chips en bier aanzetten. Er wordt geproost en gepraat.

‘Weet je wat het is, we kunnen wel broers zijn van elkaar. We zitten samen in de politiek, we houden beiden van zeilen en we zijn lid van dezelfde kerk. Maar we zijn geen familie. Mooi is dit toch,’ zegt Ros lachend. ‘Politiek is een wankele basis voor vriendschap. Dat weet je. Maar tot een verwijdering is het bij ons nooit gekomen.’

Plotseling zien ze de zon verdwijnen achter een witgrijze massa. Een grijze deken rolt over hen heen en hult de boot in dikke mist. Het zicht is binnen een paar seconden tot nul meter teruggebracht. Beide zeilers hebben wel vaker met mist te maken gehad, net als met harde wind. Het is vandaag niet de eerste keer dat ze zeilen. Maar de mist van vandaag was niet voorspeld en is uitzonderlijk dicht. Doordat de wind is weggevallen vaart de boot nog nauwelijks. Veenstra belt naar de wal en vraagt wat de weersverwachting is voor de komende uren. De mist blijft voorlopig. Beide mannen besluiten terug te keren naar de haven. Tot hun schrik heeft de boot geen radar.

‘Stom,’ zegt Ros. ‘Hoe hebben we dit over het hoofd kunnen zien?’

‘Wat moeten we nu?’ Jan belt met de haven. Hun advies is stil blijven liggen en de marifoon gebruiken om hun positie kenbaar te maken. Het plezier is ervanaf. De vloed is eb geworden. Niet veel later loopt de boot met gebonk en geschuif vast op een zandbank.

De mist ontnemt elk zicht op de omgeving en het wordt koud. Ze zijn niet op deze kou gekleed en ze hebben geen idee wanneer ze weer kunnen varen. Ros volgt de weerberichten en Veenstra belt het thuisfront. Het kan weleens laat worden, luidt de boodschap.

Het wordt donker, de nacht valt en de temperatuur daalt steeds verder. De tas is leeggegeten. Ze bellen af en toe naar huis. Ze houden het kort om stroom te besparen.

Het is ongeveer vier uur als ze merken dat de boot loskomt

van de bodem. Ze wachten tot het licht is. De mist trekt langzaam op en het begint wat te waaien. Ze besluiten te vertrekken. Ros start de motor. Plotseling doemen door de nevelflarden de contouren op van een schip op ramkoers. Ros heeft het aanstormende gevaar niet in de gaten. Passagiers op de veerboot zien vanaf de reling dat een aanvaring onafwendbaar is. De kapitein van de veerboot laat de hoorn een aantal keren schallen, waardoor de paniek onder de opvarenden alleen maar toeneemt. Een aanvaring zal vreselijke gevolgen hebben, er zullen zeker doden vallen. Zij schreeuwen naar de zeilboot. Veenstra gilt naar zijn compagnon dat hij het roer om moet gooien en vol gas moet geven. Pff, het scheelt een haar of de veerboot naar Harlingen had hun zeilboot compleet overvaren.

Een uur later komen ze aan in de haven van Harlingen waar ze worden opgewacht door hun ongeruste vrouwen. Wat een mooie vaartocht had moeten zijn is een koude douche geworden. Beiden mannen zijn blij dat ze weer land onder hun voeten voelen. Wat ze hun vrouwen niet vertellen is de bijna-aanvaring met de veerboot. Hoe stom zijn ze geweest om in de route van de veerboot te gaan varen!

De volgende dag staat er een artikel in het Friesch Dagblad over het incident. Daar is het bij gebleven.

Onbereikbaar

Irene maakt zich ongerust. Haar man is nog niet thuisgekomen. Meestal belt hij haar als het laat wordt. Het is inmiddels zeven uur. Irene heeft het avondeten klaar, maar van Jan geen spoor. Ze belt, maar tevergeefs. Hij neemt niet op. Dan belt ze het gemeentehuis. Maar er is niemand die de telefoon opneemt. Toch is het daar een drukte van belang. Een vergadering staat op het punt te beginnen. Alle raadsleden zijn aanwezig, behalve wethouder Jan Veenstra. Er is weinig publiek op de tribune. De regenbuien houden de mensen thuis. Er zijn vragen voor wethouder Veenstra, maar diens stoel blijft leeg. De voorzitter van de commissie, een gezette vrouw van in de vijftig, weet zich geen raad met de situatie en kijkt met hulpeloze ogen de ambtenaren aan, die gebaren van niets te weten.

‘Is er iemand in de zaal die weet waar Veenstra zit? Is hij soms thuis? Kan iemand hem bellen? We hebben hem nodig. Kan iemand dit doen?’

Vanavond zou de wethouder het hebben over het klimaat. Miljoenen zijn uitgetrokken om Schagen klaar te maken voor de klimaatverandering. Er is nu in de gemeente geen dak meer zonder zonnepanelen. Geen boerenland zonder windturbines. Zijn verhaal gaat ook over iets anders: waterveiligheid. De zeespiegel is sneller gestegen dan gedacht. Overstromingen dreigen. Zijn waarschuwing gaat over dijken en waterkeringen. Zijn ze wel veilig genoeg? Wat als een bijzonder hevige storm het Noordzeewater opzweept tegen de kust en het tegelijk springtij is? Hij noemt Noord-Holland-Noord een risicogebied, omdat het gebied aan drie kanten (Waddenzee, Noordzee en IJsselmeer) door water is omgeven. Vanavond zou over zijn voorstellen worden gediscussieerd.

De secretaris van de commissie en beleidsambtenaar, een veertiger met een sportief uiterlijk, buigt zich naar de microfoon. ‘Ik heb hem de hele dag niet gezien.’

De voorzitter maant tot spoed. ‘Heb je zijn vrouw gebeld? Zij weet vast wel waar hij uithangt. Doe iets, mannen. De klok tikt door. Ik schors de vergadering vijf minuten.’

De secretaris pakt zijn mobiel. Irene neemt de telefoon op in de verwachting dat het haar Jan is, maar het is de stem van de secretaris die ze herkent.

‘We zoeken naar Jan, maar hij is niet komen opdagen. Weet u waar hij is?’

Irene vertelt ook bezorgd te zijn. Ze had het eten al vroeg klaar vanwege de vergadering. ‘Nee, hij is niet thuis. Ik heb hem een aantal keren gebeld, maar hij neemt niet op. Er moet iets tussen zijn gekomen.’

‘Ik wil u niet ongerust maken. Misschien komt hij zo binnenstappen. Dank u wel.’

Hij beëindigt het telefoongesprek en loopt naar de voorzitter.

‘Hij is niet thuis en zijn vrouw zegt bezorgd te zijn omdat hij niet is komen opdagen voor het eten.’

De voorzitter tikt op de microfoon. ‘Ik heb een vervelende mededeling. De wethouder is niet te bereiken. Hij is ook niet thuis. Ik stel voor dit agendapunt te schrappen en door te gaan met de rest.’ Er wordt geknikt door de aanwezige leden, maar het onbegrip over de afwezigheid van Veenstra blijft.

Irene begint zich serieus zorgen te maken. Ze ijsbeert door het huis en weet niet wat ze moet doen. Dan belt ze Tim Ros. ‘Tim hier. Dag Irene.’

‘Jan is nog niet thuis gekomen en het is al laat. Weet jij waar hij uithangt?’

‘Ah, Irene, nee, geen idee. Hij had vanavond in het gemeentehuis moeten zijn voor een vergadering. Maar hij is daar niet.’

‘Nee, ik begin me zorgen te maken. Ik kan hem niet bereiken. Zijn mobieltje staat uit. Heel vreemd.’

‘Ik begrijp het. Als je je grote zorgen maakt, moet je naar de politie stappen en hem als vermist opgeven. Dan wordt hij vast snel getraceerd.’

‘Dank je, Tim. Als hij niet thuiskomt ga ik morgen naar het politiebureau. Bedankt voor je meedenken.’

‘Graag gedaan en sterkte.’

Angst

Jan Veenstra komt bij. Hij herinnert zich hoe hardhandig hij van zijn fiets is getrokken en het busje in is gesleurd. Daarna werd het zwart voor zijn ogen. Hij hoort het geluid van de motor van het busje, maar veel ziet hij niet. Het is er aardedonker. Zijn polsen en enkels doen pijn door de strak aangetrokken tapes. Hij probeert zich los te wringen maar slaagt daar niet in. Hij is ontvoerd. Dit is hem wel duidelijk geworden. Maar waarom? Wat willen ze van hem? Hij heeft geen flauw idee. Zijn hart bonkt in zijn keel.

Er gaat van alles door hem heen. Waarom is hij hier? Wie zijn die mensen die hem vasthouden? En vooral waarom? En waar gaat hij naartoe? Angst maakt zich van hem meester. Staat zijn mobieltje aan? Dan is hij te volgen. Hoe ongerust moet Irene wel niet zijn? Hij probeert met zijn voeten op de vloerplaat van de bestelbus te stampen om zo de aandacht te trekken van de chauffeur. Dit heeft geen effect. Hij wil weten waar zijn mobieltje is. In zijn jas natuurlijk, maar die heeft hij niet aan. Hij graait in het donker, maar vindt hem niet. Als zijn jas weg is dan is zijn mobieltje ook weg. Hij kan niet bellen. Hij is onbereikbaar voor zijn vrouw. Eigenlijk voor iedereen. Hij heeft geen flauw idee hoelang hij al in de bestelbus zit en waar de bus heenrijdt. Wat willen ze van hem? Hij weet het niet.

Aangifte

De volgende morgen, als de klok negen uur slaat, trekt Irene haar jas aan, drapeert een wintersjaal om haar hals en sluit de deur achter zich. Snel pakt ze haar fiets uit de schuur en rijdt naar het politiebureau aan de Koperwiek. Een politiegebouw volgens standaarduitvoering, gebouwd met veel hekken met scherpe punten aan de achterkant en een blauwe opbouw. De entree is heel gewoon met een eenvoudige deur zoals je die veel bij publieke gebouwen ziet. Ze belt aan maar er is niemand die opendoet. Ze belt nog een keer en ook dan blijft het stil. Ze weet even niet wat ze moet doen. Ik moet een wijkagent te pakken zien te krijgen, denkt ze. Ze pakt haar mobiel en zoekt naar de wijkagenten van Schagen. Het eerste het beste nummer belt ze.

‘Met Cor Meyer. Zegt u het maar.’

Irene vertelt dat ze voor het politiebureau staat en aangifte wil doen van de vermissing van haar man. ‘Hoelang hebt u hem niet gezien?’

‘Vanaf gisteravond. Hij is wethouder hier en was op weg naar het gemeentehuis. Hij is daar niet aangekomen. En hij is er nòg niet. Ik maak mij bijzonder veel zorgen. Ik wil hem als vermist aangeven.’

‘Ik begrijp het. Ik kom naar u toe. Ik ben over een kwartier bij u. Kunt u zolang wachten?’

‘Dat gaat vast lukken,’ geeft Irene aan. De wijkagent is er snel. Hij geeft haar een hand als hij is gearriveerd en samen gaan ze naar binnen.

‘Gaat u hier maar even zitten. Ik open het scherm en dan kunnen we van start gaan.’

Na de aangifte belooft Irene een foto van haar vermiste man naar de wijkagent te mailen.

‘Ik neem contact op met het bureau in Alkmaar. Ik ga kijken wat wij voor u kunnen doen. Ik houd u op de hoogte. Vaak komen mensen na een paar dagen weer terug in de bewoonde wereld. Dit kan bij uw man ook het geval zijn. Ik wens u sterkte.’

Irene staat buiten en voelt de frisse wind op haar gezicht. Ze

trekt de sjaal nog steviger aan en stapt op de fiets. Ze rijdt de Koperwiek uit en slaat rechtsaf de Spreeuwenlaan in. Ze hoopt zó dat ze Jan thuis aantreft. Dan vertelt hij vast waarom hij niets van zich liet horen.